

APROB,
____/semnat/____

„_09”_03_2020
Mihail COTOROBAI,
Avocatul Poporului
(Ombudsmanul)

RAPORT SPECIAL

la sesizarea ex-officio cu privire la acte de rele tratamente față de militarii în termen de la Brigada Militară 2 din cadrul Armatei Naționale a Republicii Moldova, inițiată în temeiul al. (1) art.22 a Legii nr. 52/ 2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsman)

Chișinău, 2020

A. Informații cu privire la procesul de cercetare:

1. În conformitate cu dispozițiile paragrafului 8 din Regulamentul de organizare și de funcționare a Oficiului Avocatului Poporului aprobat prin Legea nr.164 din 31.07.2015 și a art. 21, 22 Legea nr. 52 din 03.04.2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsman), dispoziției Avocatului Poporului la 03 iunie 2019 a fost decisă inițierea prezentului raport special.
2. La 03 iunie 2019 pe rețeaua de socializare „facebook” au fost publicate imagini, care descriu acțiuni de maltratare/ acte de tortură față de un militar în termen dislocat în Brigada 2 Infanterie Motorizată „Ștefan cel Mare” din mun. Chișinău.
3. În vizita *ad-hoc* realizată de angajații OAP, alegațiile cu privire la maltratare cu cruzime s-au adeverit. Ofițerul prin contract, C. R., a aplicat mai multe lovituri militarilor în termen S.V., S.A. și C.P., cu obiecte dure și intenție în scopuri *disciplinare* cu cca 2 zile în urmă. Atât Inspectoratul militar, cât și Procuratura mun. Chișinău au inițiat investigații. În perioada vizitei, ofițerul agresor a fost plasat în arest disciplinar pentru 5 zile, iar militarii-victime au fost îndreptate pentru acordarea asistenței medicale la Spitalul Clinic Militar. Angajații OAP au discutat cu cei trei militari maltratați, care au susținut lipsa mecanismelor de protecție împotriva abuzurilor, precum și că faptele de maltratare au loc continuu în unitate.
4. Având în vedere faptul că, datele și informațiile examinate, sugerau o bănuială rezonabilă de alegații de tortură și/ rele tratamente aplicate față de persoana privată de libertate, în special, nivelul, calitatea asistenței medicale acordate; circumstanțe neclare cu privire la actele de maltratare; existenței fenomenului *dedovschinei militare*; tănuirea faptelor de agresiune fizică/ psihică, precum și lipsa acțiunilor de prevenire a maltratării persoanei aflate în custodia statului, Avocatul Poporului (Ombudsmanul) la propunerea Șefului Direcției prevenirea torturii, Alexandru Zubco a dispus sesizarea din oficiu.

B. Contextul cercetării:

5. Procesul de elaborare a raportului special a fost inițiat prin prisma articolului 3, 13 CoEDO și articolului 24 Constituția Republicii Moldova.
6. Cercetarea a cuprins analiza datelor solicitate și obținute de la autoritățile vizate, studierea jurisprudenței naționale privind infracțiunile din domeniul militar, lucrărilor științifice și doctrinele doctorilor în drept penal și profesorilor universitari, opiniei acuzatorilor de stat și altor surse, precum și a observațiilor proprii corelate cu precedentele și jurisprudența Curții europene pentru drepturile omului. La fel, au fost analizate corelațiile dintre componentele infracțiunilor militare versus fapta de tortură. Se pare că, acest domeniu este puțin descris de teoreticieni și merită o

atenție sporită. **Ombudsmanul notează că copiile actelor remise de Brigada 2 nu sunt lizibile, fapt ce a îngreunat descifrarea acțiunilor întreprinse.**

7. Perioada cercetării cuprinde 03 iunie 2019 - 11 martie 2020. Raportul se referă exclusiv la alegațiile specifice mandatului Avocatului Poporului conform Legii 52/2014 cu privire la Avocatului Poporului (Ombudsmanul) și Principiilor de la PARIS.

C. Faptele cauzei:

8. La 01 iunie 2019, caporalul C.R., aflat în îndeplinirea serviciului militar prin contract în cadrul Brigăzii 2 Infanterie Motorizată „Ștefan cel Mare”, în calitate de lunetist cercetaș, plutonul cercetare chimică și radiație, compania cercetare, aflat de asemenea în funcția de supraveghetor pe compania cercetare, a manifestat o conduită neconformă din perspectiva Regulamentului serviciului interior al Forțelor Armate ale Republicii Moldova, pasibilă inclusiv, și de răspundere penală.

9. La ora 16.00 min., caporalul îl remarcase prin apropierea Punctului de control și de trecere al brigăzii, pe soldatul S.V., care de altfel, trebuia să se afle în serviciul cantinei. Întâiul îi ordonase acestuia să se deplaseze imediat la locul de muncă. În replică, S.V., l-ar fi anunțat că, nu o poate face atât de rapid, din considerentele suportării unor dureri la piciorul drept.

10. Ulterior, cei doi s-au deplasat înspre cantină, unde superiorul i-a aplicat intenționat cu lingura cea mare din lemn sub formă de vâslă (folosită pentru prepararea hranei), cca 10 lovituri puternice în regiunea spatelui, a fesei stângi și a piciorului stâng mai jos de fesă.

11. Tot el, atestând absența soldatului S.A., purtător al funcției de planton pe subunitate, în postul-noptiera, CREȚU Rodion Iurie, a.n. 1998, l-a chemat pe acesta în uscătoria companiei, aplicându-i intenționat cu un picior metalic de la scaun, cca 10 lovituri puternice în regiunea spatelui și o lovitură în regiunea piciorului drept, mai sus de genunchi.

12. Ulterior, caporalul a decis să-l „sanctioneze” și pe C.R., sergent de serviciu pe subunitate. Întrebându-l „de ce plantonul aflat în subordinea acestuia nu este la noptieră, dar în camera de odihnă”, i-a aplicat intenționat cu un picior metalic de la scaun, cca 7 lovituri puternice în regiunea spatelui, 3 lovituri în regiunea piciorului stâng, mai jos de fesă și o lovitură în regiunea feselor.

13. La 02 iunie 2019 la ora 21.50 min., sergentul inferior F.D., răspunzător pe unitate, a depistat la militarii în termen, anterior menționați, leziuni corporale în regiunea spatelui și a picioarelor, și a raportat comandantului pe companie, locotenent major O.S..

14. La 03 iunie 2019, comandantul pe companie, locotenent major O.S., s-a prezentat la serviciu, analizând circumstanțele incidentului, a informat despre cele întâmplate comandantul de brigadă, la ora 08.30.

15. La 03 iunie 2019, la Spitalul clinic militar, lui S.V., i-a fost stabilită diagnoza: „*contuzia țesuturilor moi în regiunea omoplatului stâng și a coapsei stângi*”; lui S.A. - „*contuzia țesuturilor moi în regiunea dorsală a toracelui, brațului drept și stâng*”, iar lui C.P. – „*contuzia țesuturilor moi în regiunea dorsală a toracelui, coapsei stângi, brațului stâng și drept*”.

16. Toți trei, au fost „*eliberați de la pregătirea fizică/de front*” pentru 14 zile.¹

D. Desfășurarea cercetării administrative pe faptul relațiilor neregulate:

17. Ancheta internă a fost una *proximă*, fiind desfășurată în termen de **1 zi**.

18. Urmare a rezultatelor anchetei de serviciu, Comandantul Brigăzii 2, colonel S.G. de comun cu Șeful S3 din cadrul Batalionului 23 Infanterie, A.P., a emis ordin cu privire la „*relații neregulate*” dintre caporal C.R și militarii S.V., S.A. și C.P., cu suspiciunea de existență a elementelor constitutive ale infracțiunii prevăzute de art.370 Cod penal al R. Moldova.

19. Asupra militarului pe contract, C.R., în conformitate cu prevederile Regulamentului serviciului interior al Forțelor Armate ale Republicii Moldova și ale Regulamentului disciplinei militare la 03 iunie 2019 a fost aplicată sancțiunea disciplinară: „*arest de garnizoană*” pentru 5 zile.

20. La fel, a fost aplicată sancțiunea disciplinară sub formă de *mustrare gravă* asupra lui O.S. pentru punerea în întârziere a derulării anchetei interne.

21. Potrivit referinței de serviciu, C.R., în activitatea de serviciu „...s-a manifestat pozitiv. Posedă deprinderi practice necesare pentru activitatea de serviciu. Are o atitudine conștiincioasă față de serviciul militar. Către îndeplinirea obligațiilor sale de serviciu se atâră conștiincios. Ordinele și sarcinile primite le îndeplinește la timp, calitativ fără a fi controlat, dă dovadă de inițiativă. Sistematic își perfecționează nivelul de cunoștințe. Acordă atenția cuvenită la însușirea tehnicii de luptă din dotare. Regulamentele militare le cunoaște și se conduce de ele în activitatea cotidiană. În situațiile dificile se orientează rapid. Are un caracter liniștit, reținut. La observațiile superiorului reacționează corect. Neajunsurile le recunoaște și le înlătură”.

22. La 12 iunie 2019 caporalul, a fost eliberat din serviciul militar, la inițiativă proprie, în conformitate cu lit. m.) art. 140 din Regulamentul cu privire la modul de îndeplinire a serviciului militar în Forțele Armate.

23. Potrivit extrasului din ordinul Comandantului Brigăzii 2 Infanterie Motorizată „Ștefan cel Mare”, caporalul, cu începere de la 12.06.2019 se consideră că a predat funcția și gestiunea; se

¹ Extrase din fișele medicale de observație nr. 2345, 2346, 2347

excluse din tabelul nominal al personalului Brigăzii 2 Infanterie Motorizată „Ștefan cel Mare”, de la toate felurile de aprovizionare și se îndreaptă pentru a fi trecut în evidență militară în Centrul militar teritorial.

24. Ancheta, însă, nu a cuprins (a) o evaluare comprehensivă a situației cu privire la abuzurile ofițerilor față de militarii în termen; (b) mecanismele de protecție; (c) sistemul intern de raportare; (d) măsurile de profilaxie și de combatere a fenomenului respectiv; (e) alte măsuri asumate de unitatea militară în vederea prevenirii actelor de rele tratamente față de militarii în termen.

25. Leziunile la cei trei militari au fost raportate abia a II-a zi după maltratare. Iar, acțiunile interne au urmat abia peste 2 zile, probabil din cauza influenței mediatiche. Aceasta presupune: (a) existența unei frici interne de a raporta cazurile de abuz fizic/ psihic în unitate (b) teama de ulterioarele persecuții asupra celor care au denunțat faptele de abuz (c) lipsa măsurilor de pedepsire a agresorilor / măsuri ineficiente de sancționare a abuzatorilor, (d) protecționismul tradițiilor militare (*toți bărbații au trecut prin asta, e un test de bărbăție*).

E. Urmărirea penală:

26. La 03 iunie 2019 a fost inițiată o cauză penală (nr. 2019898070), iar la 04 iunie alte două cauze penale (nr. 2019898071 și nr. 2019898072) de către Procuratura mun. Chișinău, Oficiul principal împotriva lui C.R., pe faptul componenței de infracțiune prevăzute la alin. (1) art. 368 Cod penal al Republicii Moldova, adică *acte de violență săvârșite asupra militarului*.

27. Al.1, art.368 Cod penal prevede pedeapsă pentru *vătămarea intenționată ușoară a integrității corporale sau a sănătății ori lovirea subalternului de către șef, precum și a șefului de către subaltern în timpul când aceștia îndeplinesc obligațiile legate de serviciul militar*.

28. La 26 iunie 2019 toate trei cauze penale au fost remise în instanța de judecată.

F. Opinia Ombudsmanului cu privire la actele de rele tratamente din unitatea militară:

29. În continuarea cercetării, având în vedere speța din 01 iunie 2019, Avocatul Poporului și-a propus să realizeze o analiză *predoctrinară*, prin care să răspundă la întrebarea dacă există o acțiune de tortură sau o simplă acțiune de vătămare a integrității corporale / lovire față de militari (infracțiune militară).

30. Este de menționat că resursele naționale au tratat cu rezervă delimitarea componenței de infracțiune civilă (art.166/1 Cod penal/ art.3 CoEDO) față de infracțiunile militare (art.368 – art.370 Cod penal). Ombudsmanul nu pretinde că analiza din raportul special este una perfectă, aceasta

fiind mai degrabă o tentativă de a replica esența acțiunilor de maltratare cu scop de pedeapsă în perioada serviciului militar.

31. O infracțiune militară, presupune neapărat ca subiecții acesteia să fie „militari”. Este just, în speță cei patru subiecți: infractorul și victimele sunt militari aflați în serviciul militar. Aici, Ombudsmanul nu este convins că prezența subiectului infracțiunii este suficientă pentru a parcurge la examinarea doar a componente de infracțiune „militară”.

32. Actele de violență săvârșite asupra militarului lezează grav ordinea și disciplina militară, tulbură activitatea normală a unității (subunității militare). Prin urmare, legiuitorul a simțit nevoia să incrimineze și să pedepsească orice manifestări din partea șefilor sau a subalternilor prin care se aduce atingere integrității corporale sau sănătății militarilor.

33. Prin incriminarea în dispoziția art. 368 Cod penal al Republicii Moldova, a actelor de violență săvârșite asupra militarului, se prezumă că cel din urmă este protejat de eventualele manifestări violente de sfidare a ordinii și a disciplinei militare.

34. Obiect juridic special al faptei reprezintă relațiile sociale cu privire la integritatea corporală sau sănătatea șefului sau a subalternului care își îndeplinește obligațiile legate de serviciul militar, iar obiectul material este corpul sau sănătatea persoanei.

35. Victimă în infracțiunea art.368 Cod penal este șeful militar sau un subaltern militar.

36. În timp ce latura obiectivă a art.368 Cod penal reprezintă (i) fapta prejudiciabilă, exprimată prin acțiune (alternativ) de cauzare a vătămării ușoare a integrității corporale sau în acțiunea de lovire și prin inacțiune; (ii) urmările prejudiciabile, vătămarea ușoară a integrității corporale/resimțirea durerii fizice; (iii) legătura cauzală dintre fapta prejudiciabilă și urmările prejudiciabile; (iiii) timpul săvârșirii infracțiunii – timpul executării serviciului militar.

37. În cele ce urmează, vom supune examinării săvârșirea infracțiunii prin modalitatea alternativă a laturii obiective (adaptată speței) - acțiunea de lovire, care constă în mișcarea directă și violentă asupra corpului victimei, putând a fi realizată în mod nemijlocit (pumn, palmă, picior), sau cu ajutorul unor obiecte. Esențială devine și centralizarea urmărilor prejudiciabile exprimate prin vătămare ușoară a integrității corporale sau prin resimțirea durerii fizice, pentru cea dintâi sunt specifice: lipsa pericolului pentru viață; lipsa urmărilor prejudiciabile caracteristice vătămării medii sau grave a integrității corporale sau a sănătății; dereglarea de scurtă durată a sănătății; pierderea neînsemnată a capacității de muncă – ultimele două semne distinctive sunt de tip alternativ, existența uneia dintre acestea, având aceeași forță pentru calificare.

38. În vederea elucidării circumstanțelor cauzei, centralizăm urmarea prejudiciabilă regăsită în speță: „*dereglarea de scurtă durată a sănătății*”. Potrivit pct 72 din Regulamentul de apreciere

medico-legală a gravității corporale, nr. 99 din 27.06.2003 al Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale - prin dereglare de scurtă durată a sănătății se înțeleg urmările determinate nemijlocit de vătămare, care durează nu mai mult de 21 zile (3 săptămâni). În mod particular acestei accepțiuni i se raportează: slăbirea vederii sau a auzului; numeroase excoriații sau echimoze; pierderea degetului de la mână (cu excepția arătătorului) etc. În urma controlului medical și a stabilirii diagnosticului pentru S.V. - „contuzia țesuturilor moi în regiunea omoplatului stâng și a coapsei stângi”, pentru S.A. - „contuzia țesuturilor moi în regiunea dorsală a toracelui, brațului drept și stâng”; pentru C.P. - „contuzia țesuturilor moi în regiunea dorsală a toracelui, coapsei stângi, brațului stâng și drept”. Tuturor, li s-a recomandat – eliberarea pe un termen de 2 săptămâni de la pregătirea fizică și de front.

39. În mod evident, aplicării forței fizice i s-a alăturat și partea alternativă a laturii obiective, resimțirea durerii, descifrată ca reacție psihofiziologică a organismului, produsă ca urmare a unei puternice excitații a terminațiilor nervoase din organele și din țesuturile umane, exprimându-se în senzații fizice negative cu grad variat de pronunțare.

40. În lipsa perioadei de comitere a faptei, adică „serviciul militar”, fapta comisă de C.R., putea fi ușor calificată prin prisma art. 78 Cod contravențional al Republicii Moldova.

41. De asemenea, acțiunea ilicită este considerată a fi materială, considerată consumată din momentul survenirii urmărilor prejudiciabile.

42. După cum am menționat, subiect al infracțiunii este persoana fizică, la momentul comiterii infracțiunii având 18 ani, purtând calitatea specială de militar – subaltern sau superior în raport cu victima infracțiunii.

43. Latura subiectivă se exprimă prin vinovăție sub formă de intenție directă sau indirectă. Motive ale conduitei pot deveni: răzbunarea, invidia, ura etc. **Atenție, această componentă de infracțiune nu înglobează scopul faptei de violență, și anume cel de „pedeapsă cu titlu de sancțiune”. Aplicarea pedepselor corporale pentru refuzul de a îndeplini un serviciu militar/ îndeplinirea acestui serviciu neconform excede latura subiectivă a componentei de infracțiune a art.368 Cod penal.**

44. Ombudsmanul este de opinie că în speță urmează a fi pus accent pe scopul urmărit de agresor, adică cel de a pedepsi / a inspira frica / a-și exprima superioritatea / a defăima și leza integritatea fizică și psihică, atribuții ce nu le are un ofițer.

45. Mai ales că, alin. (1) art. 40 din Regulamentul disciplinei militare prevede că „în cazul în care militarul încalcă disciplina militară sau ordinea publică, comandantul (șeful) trebuie să-i amintească de obligațiile serviciului militar, iar în caz de necesitate, să aplice o sancțiune disciplinară.”

46. Totuși practica judiciară națională, arată că:

- A. *Zimbițchii Vladimir la 28.03.2017, în jurul orei 15.00 min., aflându-se pe teritoriul crescătoriei de câini a Brigăzii 3 Infanterie motorizată, dislocată în mun. Cahul, str. Mihai Viteazul, 4, având scopul pedepsirii subalternilor săi pentru neatenția personală, soldată cu încăierarea câinilor aflați 2 în gestiune, sergentul Zimbițchii Vladimir, indicându-le militarilor în termen din cadrul companiei comendure, soldaților Cipilenco Dumitru, Dupireac Mihail, Gușan Cristian și Rahoțkii Artiom să se alinieze într-un rând, iar apoi să se aplece cu corpul înainte și cu o nua din lemn le-a aplicat fiecareia câte 2-3 lovituri peste fețe, cauzându-le astfel lui Gușan Cristian și Rahoțkii Artiom durere fizică, iar lui Cipilenco Dumitru și Dupireac Mihail respectiv, leziuni corporale sub formă de echimoze alungite pe ambele fețe, produse la acțiunea traumatică cu un obiect contondent dur, posibil în circumstanțele sus indicate și se califică ca vătămare corporală neînsemnată. Astfel, prin sentința Judecătoria Cahul, sediul Central din 09.10.2017, Zimbițchii Vladimir a fost recunoscut vinovat de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 368 alin. (1) Cod penal și în baza acestei Legi i-a fost numită o pedeapsă sub formă de închisoare pe termen de 2 ani, cu executarea acesteia în penitenciar de tip semiînchis.*
- B. *La 05.09.2015, aproximativ la ora 18.00, locotenentul major Dicusar Nicolae în timp ce se afla în dormitorul cazarmii nr.3 de pe teritoriul BMI a AN amplasate în r-nul Anenii Noi, sub pretextul că soldatul Cucu Nicolae a refuzat inițial să-i predea telefonul mobil depistat, i-a aplicat intenționat ultimului o lovitură puternică cu degetul mare și arătător a mâinii drepte în forma literei „U” în regiunea gâtului, în rezultat - Cucu Nicolae s-a lovit cu capul de noptieră și a căzut jos. În continuare, Dicusar Nicolae a sărit (s-a poziționat) deasupra soldatului Cucu Nicolae aplicându-i o lovitură cu pumnul drept în regiunea pieptului, iar după ce ultimul simțind dureri s-a smuncit ridicându-se în picioare, l-a apucat din spate cu mâinile strângându-l și doborându-l pe un pat, continuând să-l forțeze cu mâinile și picioarele până ce Cucu Nicolae nu i-a transmis telefonul. În rezultatul acțiunilor violente și agresive a locotenentului major Dicusar Nicolae părții vătămate Cucu Nicolae conform raportului de expertiză medico-legală nr. 2333/D din 01.10.2015 i-a fost cauzată vătămare corporală neînsemnată. Astfel, prin sentința Judecătoria Militare din 05 ianuarie 2016, Dicusar Nicolae a fost recunoscut vinovat și condamnat în baza art. 368 alin. (1) Cod penal, la 3 ani închisoare, cu privarea de dreptul de a ocupa funcții în Forțele Armate pe termen de 4 ani, iar în temeiul art. 90 Cod penal, executarea pedepsei stabilite a fost suspendată condiționat pe termen de probă de 4 ani.*

47. Analiza componenței infracțiunii prevăzute la art. 166¹ Cod penal al Republicii Moldova - pasibilitatea calificării acțiunilor într-o astfel de normă juridică și a practicii CtEDO în privința recunoașterii violării art. 3 al CEDO.

48. Răspunderea penală a militarilor pentru săvârșirea infracțiunii de drept comun se aplică în baza regulilor ordinare, conforme legislației penale ale Republicii Moldova.

49. Prin prisma interzicerii, art. 166¹ Cod penal al Republicii Moldova statuează un drept general și absolut în vederea protecției integrității fizice și psihice a ființei umane, dispoziție de altfel inspirată din prevederile Declarației universale a drepturilor omului, Pactului internațional cu privire la drepturile civile și politice.

50. Convenția împotriva torturii și altor pedepse și tratamente cu cruzime, inumane sau degradante, adoptate de Adunarea Generală a Națiunilor Unite, 10.12.1984, descifrează tortura – „*orice act prin care se provoacă unei persoane, cu intenție, o durere sau suferințe fizice/psihice, în special*

în scopul de a abține de la aceasta informații sau mărturii, de a o pedepsi pentru un act pe care ea sau o terță persoană l-a comis sau este bănuită că l-ar fi comis, de a o intimida sau de a face presiuni asupra unei terțe persoane sau orice alt motiv bazat pe o formă de discriminare oricare ar fi ea, atunci când o astfel de durere sau o astfel de suferință sunt aplicate de către un agent al autorității publice sau de către o altă persoană care acționează cu titlu oficial sau reacționează la instigarea/consimțământul exprimat expres sau tacit al acesteia.”

51. Deși, încadrarea inițial pare a deține o extindere generoasă, în concepția CtEDO, încălcarea art. 3 al Convenției Europene pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale trebuie diferențiată de săvârșirea unei brutalități. Moderator al acesteia devenind principiul trecerii pragului de gravitate care ia în calcul: (a) contextul circumstanțelor; (b) durata tratamentului; (c) consecințele materiale și psihice suportate de către victimă; (d) individualizarea persoanei victime (gen, vârstă, religie etc.).
52. În cauza *Baloghi contra Ungariei (cererea nr.47940/99)*, judecătorul Meyer M., în interiorul cauzei a afirmat că „în ce privește o persoană privată de libertate, orice recurgere la forță care nu este făcută strict necesară de către comportamentul acestei persoane aduce atingere demnității umane și constituie, și constituie, în principiu o violare a art. 3 al Convenției”.
53. În cauza *Tyrer contra Regatului Unit (cererea nr.5856/72 pedepse corporale)* – aplicarea a trei lovituri de vergea, unui tânăr de 15 ani, constituia o pedeapsă degradantă (*fără a fi o tortură ori o pedeapsă inumană, în sensul că suferința pe care a provocat-o nu a atins nivelul implicat de aceste noțiuni*) prevăzută de art. 3 al Convenției, deoarece umilirea și disprețuirea provocate trebuie să atingă un nivel deosebit și să difere de elementul obișnuit de umilire pe care-l comportă în mod normal și aproape inevitabil pedepsele judiciare instituționalizate; deși victima nu a suferit leziuni fizice grave sau durabile, pedeapsa sa – constând în a-l trata ca pe un obiect în mâinile puterii publice – a adus atingere demnității și integrității fizice a acestuia.
54. Iar, în cauza *Irlanda contra Regatului Unit*, Curtea a menționat că „tratamentul constând în îndeplinirea forțată de exerciții dificil de suportat nu a încălcat în niciun fel art. 3 al Convenției, care interzice tortura și tratamentele inumane sau degradante, dar că loviturile de pumni și de picioare, ca și unele tehnici de interogatoriu „sub presiune” ori de „privare senzorială”, se constituie în practici de tratamente inumane și degradante, fără a fi totuși tortură, deoarece tehnicile respective nu au cauzat suferințe de intensitatea și cruzimea deosebită pe care le implică noțiunea de tortură”.
55. În cauza *Styazhkova contra Federației Ruse*, Curtea reiterează faptul că statul are obligația de a se asigura că o persoană îndeplinește serviciul militar în condiții compatibile cu respectarea demnității sale umane, că procedurile și metodele de pregătire militară nu supun unei persoane la suferință sau suferință de intensitate depășirea nivelului inevitabil al greutății inerente

disciplinei militare (*a se vedea, mutatis mutandis, Kılınç și alții împotriva Turciei, nr. 40145/98, § 41, 7 iunie 2005*). Tortura, tratamentul degradant sau pedeapsa sunt absolut interzise indiferent de comportamentul victimei (*a se vedea Raninen c. Finlanda, citată mai sus, § 55, Rapoarte 1997-VIII*). Fiul reclamantei a fost pedepsit pentru că „*a adormit în timpul serviciului de gardă prin numeroase lovituri cu pumnii și o pușcă în zona pieptului, a feței și a picioarelor*”. Această pedeapsă i-a provocat dureri și umilințe fizice intense, și a depășit pragul unui nivel minim de severitate și nivelul de greutate inevitabile ale disciplinei militare. Curtea a constatat că în speță, a existat o violare a articolului 3 din Convenție.

56. Racordând cele analizate speței cadru, Ombudsmanul consideră pedeapsa corporală una de tip integrabilă tratamentului de tortură, având drept scop sancționarea pentru o conduită abătută cerințelor insitate în unitatea militară, ușor posibilă a fi stopată prin mijloacele legal prevăzute de pct.40 din Regulamentul intern.

57. Într-o altă ordine de idei, în lipsa probelor care ar demonstra caracterul constant, acțiunile lui C. R., pot fi calificate în norma prevăzută la art. 370 Cod penal al Republicii Moldova - *excesul de putere*. Prezenta calificare (alin. (1) art. 368 Cod penal al Republicii Moldova) fiind una de natură îndepărtată laturii subiective ale făptuitorului, discutând de altfel despre un conflict departe de forma ordinară a unei „bătăi”.

58. **În concluzie, Ombudsmanul condamnă orice manifestare de violență justificată prin menținerea „ordinii” în unitățile militare; condamnă orice aplicare a pedepselor corporale și a oricăror altor „măsurile educative” depășite de cadrul legal; condamnă orice tentativă de mușamalizare a circumstanțelor actelor de violență în unitățile militare; condamnă orice susținere directă/indirectă a discriminării dintre superior și inferior sau orice percepție care vine în susținerea faptului că în Forțele Armate, asemenea acțiuni se pliază în educația dură pe care și-o rezervă obiceiul militar.**

Având în vedere cele expuse supra, PROPUN:

1. A lua act de constatările și de concluziile raportului special;
2. A înceta examinarea sesizării ex-officio;
3. A plasa Raportul special pe pagina oficială.

Alexandru Zubco

Șef Direcție, Direcția prevenirea torturii OAP

/ semnat /

A contribuit:

Diana Mazniuc, studentă USM, voluntară antitortură

Anexe:

Militari agresați la Unitatea militară, foto 01 iunie 2019.

AVOCATUL POPORULUI S-A SESIZAT DIN OFICIU CU PRIVIRE LA ALEGAȚIILE DE RELE TRATAMENTE ASUPRA UNUI MILITAR AL BRIGĂZII MILITARE 2 „ȘTEFAN CEL MARE” DIN MUN. CHIȘINĂU.

La 03 iunie 2019 la orele 14.20, pe rețeaua de socializare „facebook” au fost plasate fotografiile și mesaj cu privire la alegerile de rele tratamente față de un militar al Brigăzii militare nr.2 din Chișinău[1].

Imediat, Avocatul Poporului a dispus verificarea alegerilor respective. Așadar, la ora 14.40 min., angajații Direcției prevenirea torturii au întreprins o vizită de documentare în unitatea militară. Scopul vizitei a fost în verificarea primară a acțiunilor/inacțiunilor autorităților publice, persoanelor cu funcții de răspundere de toate nivelurile prin prisma atribuțiilor funcționale, legislației naționale și a standardelor internaționale în domeniul drepturilor omului în contextul asigurării dreptului la integritate fizică și psihică și la asistență medicală necesară față de victimă. Vizita a început la orele 14.50 min și a finalizat la orele 16.00 min. Alegerile cu privire la maltratare cu cruzime s-au adevărit. **În seara de 01 iunie 2019, militarul pe contract, subofițerul C., a.n.1998 a agresat fizic, aplicând mai multe lovituri în regiunea spatelui, a membrilor inferioare în cantina și uscătoria unității cu obiecte contondente dure (din cuvintele victimelor: un fier de la pat/ taburet) asupra a trei militari în termen din diferite motive. Leziunile au fost identificate abia la 3 iunie 2019, la ora. 08.20, atunci când militarii-victimă au raportat Comandantului de subunitate.**

La momentul vizitei, a fost inițiată o anchetă de serviciu în comun cu Inspectoratul militar al Ministerului Apărării al R. Moldova. La fel, procuratura Chișinău a fost informată despre faptele depistate. C. a recunoscut fapta. Iar, prin ordinul Șefului de brigadă, Dl Silnic Gh, a fost dispus arestul agresorului. Urmare a vizitei, victimele au fost redirecționate la Spitalul clinic militar din Chișinău în vederea examinării medicale. La Spital, militarii în termen au confirmat alegerile de maltratare, invocând lipsa mecanismelor de protecție în situațiile respective. Prin demersul procurorului competent, acestea urmează a fi examinate de medicul-legist.

Avocatul Poporului reamintește că atunci când o persoană face afirmații credibile că a fost supus unor tratamente contrar art.3 CEDO, de către agenții Statului, se impune efectuarea unei investigații oficiale efective. Iar în cazul în care Statul omite să facă acest lucru poate exista o situație care să cadă sub incidența art.3 din Convenție. Este de menționat că această obligație derivă și din prevederile art.10 alin.(31) CPP R. Moldova, conform cărora sarcina probațiunii neaplicării torturii și a altor tratamente sau pedepse crude, inumane sau degradante îi revine autorității în a cărei custodie se află persoana privată de libertate, plasată la dispoziția unui organ de stat sau la indicația acestuia, sau cu acordul ori consimțământul său tacit.